

PROGRAM DZIAŁANIA MUZEUM POWSTANIA WARSZAWSKIEGO NA LATA 2024-2030

I. DIAGNOZA STANU INSTYTUCJI

1. Wprowadzenie

Muzeum Powstania Warszawskiego jest samorządową instytucją kultury utworzoną 22 lipca 2004 roku. W roku 2024 Muzeum obchodzi swoje dwudziestolecie. Dlatego niniejszy dokument zaprezentuje program działań MPW, wychodząc jednocześnie od podsumowania dotychczasowej dwudziestoletniej działalności.

Muzeum Powstania Warszawskiego (MPW) jest jedną z najpopularniejszych instytucji kultury nie tylko w skali stolicy, ale także Polski. Popularność instytucji została zapewniona przez wyjątkowe połączenie działalności wystawienniczej oraz działań kulturalno-edukacyjno-społecznych czyniących z niej żywe centrum kultury i edukacji.

W ciągu 20 lat działalności odwiedziło MPW lub wzięło udział w organizowanych wydarzeniach ponad 10 mln ludzi. W badaniach ruchu turystycznego w Polsce widać wyraźnie, że MPW stało się częścią marki Warszawa i jest jedną z najczęściej wskazywanych atrakcji turystycznej stolicy.

Wysokość dotacji przyznana przez Organizatora pozwoli w stopniu wystarczającym kreślić wizję wieloaspektowego rozwoju instytucji w latach 2024-2030.

Jednocześnie przy powstawaniu niniejszego dokumentu brałem pod uwagę zarówno dynamiczne zmiany otaczającego nas świata, jak i wytyczne zawarte w dokumencie „Polityka Kulturalna m. st. Warszawy”.

2. Profil Instytucji

MPW jest pierwszym w Polsce muzeum narracyjnym, otwartym w zabytkowym budynku dawnej elektrowni tramwajowej. Ceglane zewnątrz kontrastuje z utrzymaną w półmroku narracją muzealnej wystawy. Wysoki poziom merytoryczny prowadzonej działalności spowodował wpisanie muzeum do rejestru – MPW stało się muzeum rejestrowym zgodnie z wymogami ustawy o muzeach.

Duża część działań MPW jest oparta na komunikacji społecznej z różnorodnymi grupami odbiorców.

3. Charakterystyka zbiorów, zasoby

a. Ekspozycje

Zbiory MPW składają się z kilkudziesięciu tysięcy eksponatów pochodzących w przeważającej większości z Warszawy z okresu Powstania Warszawskiego, mniejsze zbiory stanowią eksponaty z okupacyjnej i przedwojennej Warszawy. Inną kategorię zbiorów stanowią te powojenne dokumentujące zniszczenia wojenne stolicy, jej odbudowę i powracanie życia.

Mimo wąskiego okresu, z którego pochodzą zbiory MPW mają one bardzo zróżnicowany charakter. Obejmują one: tkaniny, papier, fotografie, eksponaty z metalu i broń, przedmioty codziennego użytku i sztukę.

b. Zbiory cyfrowe

Muzeum będzie rozbudowywać zbiory cyfrowe obejmujące dotychczas 5000 notacji audio-video. Stale poszerzany będzie zakres nagrywanych notacji – obok nagrań z uczestnikami i świadkami Powstania, zarchiwizujemy także wypowiedzi członków rodzin w ramach „Korzeni Pamięci” oraz współpracowników Jana Nowaka-Jeziorańskiego w ramach prac przy Medalu Kuriera z Warszawy.

Zgromadzony zasób będzie w dalszym ciągu wykorzystywany do popularyzacji historii i edukacji.

4. Oddziały i stałe przestrzenie zamiejscowe

a. Instytut Stefana Starzyńskiego

Instytut Stefana Starzyńskiego będzie w najbliższych latach kontynuował ciesząc się uznaniem warszawiaków cykle wykładów, akcji i warsztatów fotograficznych, filmowych oraz architektonicznych, organizując również koncerty i spacerzy.

b. Fotoplastikon

Fotoplastikon Warszawski zaproponuje każdego roku kilkanaście wystaw fotografii współczesnej i archiwalnej, w tym specjalne wystawy tematyczne – z okazji kolejnych rocznic

wybuchu Powstania. W ramach wystaw fotografii współczesnej kontynuowana będzie współpraca z warszawskimi fotografikami, którzy za pomocą aparatów stereoskopowych uwiecznią będą współczesną Warszawę, a także z fotografami z zagranicy, którzy zajmują się fotografią stereoskopową i przygotowują wystawy specjalnie dla polskiej publiczności. Wystawy archiwalne oparte będą natomiast o zbiory będące w posiadaniu Fotoplastikonu, planowana jest również współpraca z innymi placówkami o podobnym charakterze w Polsce i zagranicą.

- **Działania aktywizujące wspólnotę lokalną i sąsiedztwo**

Fotoplastikon w nadchodzących latach będzie wzbogacać własną ofertę edukacyjną, w tym lekcje o historii Warszawy, zajęcia cykliczne dla dzieci i młodzieży, pokazy, seminaria oraz spotkania dyskusyjne adresowane do mieszkańców dzielnicy Śródmieście i mieszkańców budynków z sąsiedztwa.

c. Cele Bezpieki

Zgodnie z planami, w 2018 Muzeum udostępniło pomieszczenia byłego aresztu śledczego przy ulicy Koszykowej w piwnicach pod ówczesnym Ministerstwem Bezpieczeństwa Publicznego. Przygotowana w dawnej katowni stalinowskiej ekspozycja cieszy się dużym uznaniem publiczności, w najbliższych latach planowany jest rozwój działalności edukacyjnej, w szczególności prowadzenie lekcji i wykładów.

II. GŁÓWNE WYZWANIA

1. Najważniejsze działania społeczne

a. Obchody rocznicy Powstania Warszawskiego

Podstawowym zadaniem Muzeum Powstania Warszawskiego w latach 2024-2030 jak dotychczas będzie organizowanie obchodów kolejnych rocznic Powstania Warszawskiego, w tym przede wszystkim spotkań Prezydenta RP i Prezydenta m.st. Warszawy z Powstańcami Warszawskimi. Zmniejszająca się co roku obecność Powstańców będzie powodowała zmianę formuły tej uroczystości, będą się na niej pojawiać nowe grupy: wolontariusze, harcerze, rodziny Powstańców zrzeszone w programie Korzenie Pamięci, weterani wojskowych misji zagranicznych.

Muzeum będzie również we współpracy z miastem stołecznym Warszawa organizować działalność Centrum Informacyjnego Obchodów Powstania.

b. Wydarzenia kulturalne i społeczne obchodów Powstania Warszawskiego

• Koncert muzyczny i płyta

Co roku, z okazji rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego MPW zamawia u najlepszych i najbardziej popularnych artystów sceny muzycznej autorską płytę nawiązującą do pamięci Powstania lub do istotnych dla warszawskiej tożsamości wątków historii Warszawa w XX wieku. Materiał z płyty ma co roku swoją premierę na koncercie w MPW w trakcie obchodów rocznicy wybuchu Powstania, transmitowanym w telewizji. W ostatnich latach zostało przygotowanych wiele znaczących albumów, dlatego w latach 2024-2030 tradycja ta będzie kontynuowana.

• Śpiewanie piosenek powstańczych na pl. Piłsudskiego

Od lat tradycją obchodów kolejnych rocznic powstańczych jest akcja muzyczna „Warszawiacy śpiewają (nie)zakazane piosenki”, czyli wspólne śpiewanie powstańczych piosenek na placu Piłsudskiego z udziałem orkiestry i chóru warszawiaków. Specjalnie na tę okazję przygotowywane są śpiewniki z repertuarem powstańczym, które ułatwiają wspólne śpiewanie. Co roku w śpiewaniu udział bierze kilkadziesiąt tysięcy ludzi, a około dwóch milionów uczestniczy w transmisji telewizyjnej. Tradycja ta będzie kontynuowana w kolejnych latach.

• Spektakl teatralny

Począwszy od spektaklu „Triumf Woli” wyreżyserowanego w 2006 roku przez Jana Klatę, Muzeum każdego roku 1 sierpnia o północy organizuje premierę przedstawienia teatralnego, które następnie jest kilkakrotnie wystawiany na terenie MPW. Co roku proponujemy publiczności nowe spojrzenie artystyczne, nieraz w odmiennej niż wcześniejsze spektakle formie – tak było w 2024 roku, gdy zaprezentowana została opera „D’Arc” w reżyserii Krystiana Ludy. W kolejnych latach Muzeum zaproponuje kolejne przedstawienia.

• Marsz Pamięci

Kontynuowana i rozwijana będzie zapoczątkowana w ostatnich latach tradycja organizowania w Parku Powstańców Warszawskich wystawy „Zachowajmy Ich w Pamięci” z nazwiskami poległych i zaginionych w czasie Powstania cywilów, zaś 5 sierpnia organizowany będzie Marsz Pamięci, podczas którego uczestnicy oddadzą hołd pamięci cywilnych ofiar Powstania Warszawskiego. Wyzwaniem najbliższych lat jest prowadzenie działań edukacyjnych i komunikacji społecznej zwiększającej frekwencję na Marszu Pamięci. Podjęte zostaną także dalsze działania (głównie kwerendy) mające na celu poszerzenie listy nazwisk poległych warszawiaków, by nie pozostali bezimiennymi ofiarami totalitarnego systemu.

• Masa Powstańcza

Co roku w ramach obchodów rocznic Powstania organizowany jest przejazd rowerowy śladami walk poszczególnych oddziałów powstańczych. Tradycja ta będzie kontynuowana przy okazji nadchodzących rocznic.

c. Program Korzenie Pamięci

Jednym z najistotniejszych kierunków działań w obszarze jest budowanie wspólnoty zakorzenionej zreszczającej potomków Powstańców Warszawskich. Wspólnota ta, stale rozbudowywana, w przyszłości stanie się najważniejszą grupą zewnętrznych interesariuszy muzeum. Dla nich przygotowywane będą różnorodne działania integrujące uczestników programu, takie jak uczestnictwo w uroczystościach oficjalnych, uczestniczenie w spotkaniach w Muzeum, uczestniczenie w dorocznym spotkaniu adresowanym tylko dla uczestników programu, uczestniczenie w akcji sadzenia drzew poświęconych ich przodkom, nagrywanie wspomnień i wywiadów. Na program ten w nadchodzących latach zostanie położony szczególny nacisk, rozbudowa społeczności osób związanych z Korzeniami Pamięci będzie stanowiła priorytet na lata 2024-2030.

2. Grupy odbiorców

MPW należy do jednej z najchętniej odwiedzanych instytucji kultury w Polsce. Zgodnie z wynikami badań przeprowadzonych w 2023 roku przez IPN i zaprezentowanych w raporcie „Edukacja dla pamięci” MPW zajęło z dużą przewagą pierwsze miejsce we wszystkich

kategoriach (uczniowie, nauczyciele i dorośli Polacy) jako Muzeum przedstawiające historię w atrakcyjny sposób.

Podstawową grupę odbiorców stanowi młodzież – od 5 klasy szkoły podstawowej do 4 klasy liceum ogólnokształcącego. Inne grupy odbiorców – to dzieci do 5 klasy szkoły podstawowej – odbiorcy działań edukacyjnych MPW; mieszkańcy stolicy; turyści indywidualni z Polski i zza granicy.

3. Działania kulturalne

a. Festiwal Warszawski „Niewinni Czarodzieje”

Festiwal Warszawski „Niewinni Czarodzieje” od 2006 roku na stałe wpisał się w kulturalną mapę Warszawy i zyskał wysoką renomę. Co roku wypełniają go takie wydarzenia jak koncerty, dancingi, spektakle teatralne, warsztaty czy dyskusje. Celem imprezy jest popularyzacja ważnych postaci życia kulturalnego Warszawy z różnych okresów kultury polskiej i poprzez ich twórczość inspirowanie młodych artystów do realizacji innowacyjnych projektów sprzyjających integracji różnych pokoleń warszawiaków. Na 2025 rok przypada jubileuszowa, dwudziesta edycja Festiwalu, który będzie kontynuowany w kolejnych latach.

b. Festiwal Teatralny „Wolność”

W 2023 roku odbyła się pierwsza edycja Festiwalu Teatralnego Wolność (inicjatywy Muzeum Powstania Warszawskiego i Instytutu Stefana Starzyńskiego) – ogólnopolskiego festiwalu spektakli tworzonych przez uczniów szkół ponadpodstawowych. Tematem tego cyklicznego wydarzenia jest walka o wolność w kontekstach zarówno historycznych, jak i współczesnych.

c. Oferta dla mieszkańców Warszawy

Równoległe Muzeum będzie rozszerzać i doskonalić swą ofertę programową dla warszawiaków, opierając ją o wytyczne polityki kulturalnej m. st. Warszawy, organizując w ramach obchodów Powstania Warszawskiego koncerty, spektakle teatralne, wystawy, gry miejskie itp. wydarzenia. Doroczne spektakle w reżyserii wybitnych twórców teatru weszły do tradycji obchodów rocznicowych, przyciągając określone grono koneserów. Dla szerokich grup mieszkańców stolicy MPW będzie przygotowywać koncerty i wystawy plenerowe,

wprowadzając do oferty programowej nowe propozycje. Planowana jest kontynuacja cieszącego się wielką popularnością wspólnego śpiewania pieśni i piosenek powstańczych na pl. Piłsudskiego, które co roku gromadzi ponad 20 tysięcy osób. Szczególna uwaga, jaką w swej pracy Muzeum poświęca dzieciom i młodzieży znajdzie w perspektywie nadchodzącego pięciolecia potwierdzenie w skierowanych do tych grup wiekowych wydarzeniach plenerowych, konkursach, spotkaniach muzycznych i wydawnictwach.

d. Działalność filmowa

Muzeum Powstania Warszawskiego ma na swoim koncie produkcje filmowe – począwszy od animacji przelotu nad zniszczoną Warszawą „Miasto Ruin”, poprzez pierwszy na świecie dramat non-fiction z wykorzystaniem kronik powstańczych „Powstanie Warszawskie” aż po najnowszą koprodukcję fabularną opartą o losy ostatniej przed Powstaniem misji Jana Nowaka-Jeziorańskiego „Kurier”.

Planowane są dalsze prace nad filmami fabularnymi przybliżającymi historię Polski i Warszawy pod okupacją i w czasie Powstania, pokazującymi uczestników Powstania Warszawskiego jako ludzi wyjątkowych zarówno w czasach wojny, jak i w czasach pokoju. W najbliższych latach MPW będzie wspierać powstanie filmu fabularnego „Początek” w reżyserii Aleksandry Terpińskiej.

4. Wystawy

a. Wystawa „Zachowajmy ich w Pamięci”

W następnych latach MPW będzie prowadzić działania rozbudowujące zasób archiwalny dotyczących cywilnych ofiar Powstania Warszawskiego. Baza ta będzie co roku służyła do przygotowania wystawy „Zachowajmy ich w pamięci” budowanej w Parku Powstańców Warszawy.

b. Wystawy krajowe

W najbliższych latach MPW będzie kontynuować współpracę z samorządami i samorządowymi instytucjami kultury i placówkami edukacyjnymi przy przygotowywaniu wystaw o Powstaniu Warszawskim.

c. Wystawa z okazji rocznic Powstania w MPW

W MPW będzie kontynuowany zwyczaj przygotowywania na rocznicę Powstania Warszawskiego wystawy prezentujące wybór eksponatów ze zbiorów muzeum.

5. Edukacja

W latach 2024-2030 kontynuowana będzie działalność edukacyjna MPW. Dla uczestników lekcji muzealnych przygotowana będzie bogata oferta tematyczna, dostosowana do wszystkich grup wiekowych. Tradycyjnie odbywać się też będą spotkania rodzinne z okazji świąt, warsztaty plastyczne, filmowe, fotograficzne, modelarskie, konserwatorskie itp. wydarzenia.

Ważnym zadaniem edukacyjnym będzie kontynuowanie szkoleń dla nauczycieli, dostosowanych do zmieniającej się podstawy programowej oraz zakresu tematycznego poszczególnych przedmiotów.

6. Działalność naukowa, wydawnicza

a. Zespół badań nad Polskim Państwem Podziemnym

Jesienią 2024 roku planowane jest - zgodnie z sugestiami wybitnych historyków zasiadających w Radzie MPW, powołanie do życia „Zespołu badań nad Polskim Państwem Podziemnym”. Zadaniem zespołu ma być prowadzenie badań naukowych, uzupełnianie wiedzy o fenomenie PPP i wychowywanie kolejnych pokoleń naukowców znających tę tematykę, potrafiących opracowywać archiwalia i poszerzających wiedzę na temat tego niezwykłego fenomenu w historii Polski. Zespół będzie miał za zadanie przygotowywać również publikacje naukowe, w tym kontynuację dwóch serii wydawniczych – polskich dokumentów do historii Powstania Warszawskiego i niemieckich dokumentów do historii Powstania.

b. Wydawnictwa

Planowana jest kontynuacja edycji kolejnych tomów dokumentów z czasów Powstania Warszawskiego, materiały te wydawane będą w dwóch seriach – dokumentów polskich oraz niemieckich.

Ważną częścią planów wydawniczych są opracowywane krytycznie publikacje graficzne zawierające zdjęcia z zasobów MPW, w przygotowaniu są monograficzne albumy poświęcone Sylwestrowi Braunowi ps. Kris i Joachimowi Joachimczykowi.

Z myślą o odbiorcy zagranicznym planowana jest edycja popularnej, bogato ilustrowanej historii Powstania – „Chcieliśmy być wolni” po angielsku oraz (w miarę możliwości) w innych językach. Książka, ciesząca się bardzo dużym powodzeniem wśród czytelników polskich zostanie odpowiednio dostosowana do odbiorcy zagranicznego.

W 2025 roku planowane jest wydanie we współpracy z IPN monumentalnego dzieła albumowego – „Atlasu Powstania Warszawskiego”, gdzie oprócz licznych informacji tekstowych i ikonograficznych historia Powstania zostanie opowiedziana za pomocą 65 map dziennych oraz licznych map szczegółowych.

Kontynuowane będą wydawnicze serie komiksowe – druga seria cyklu „Bradł” (dotychczas pięciotomowa seria) oraz „Bazyliżki” (dotychczas dwa tomy).

c. Organizacja konferencji

W ramach działalności o charakterze naukowym MPW od lat organizuje konferencje, zarówno historyczne, jak również muzealne i konserwatorskie. W ich przygotowaniu współpracujemy z renomowanymi instytucjami, jak ICOM, Platforma Europejskiej Pamięci i Sumienia, Museum of Holocaust, Yad Vashem czy uniwersytety z kraju i zagranicy. W 2024 roku zorganizowana została we współpracy z Fundacją Współpracy Polsko-Niemieckiej i Konrad Adenauer Stiftung konferencja naukowa „III Rzesza wobec Powstania Warszawskiego” z udziałem wybitnych historyków z Polski i Niemiec. W kolejnych latach planowane są kolejne przedsięwzięcia poszerzające wiedzę naukową, szczególny nacisk kładziony będzie na kontynuację współpracy z historykami i archiwistami z Niemiec.

7. Zbiory, konserwacja i rozbudowa kolekcji

W okresie 2024-2030 Muzeum planuje dalszą rozbudowę zbiorów. Zakładamy zakup militariów, archiwaliów i in. obiektów. Pracownia Ikonografii i Fotografii planuje zakup

kolejnych zbiorów fotograficznych oraz fotografii z zagranicznych serwisów aukcyjnych oraz ich digitalizację i opracowanie. MPW planuje skupować w miarę możliwości wszystkie pojawiające się na rynku filmy i fotografie dotyczące Warszawy z lat 1939-1945 oraz wybrane dotyczące lat wcześniejszych i późniejszych. Planowane są również archeologiczne poszukiwania artefaktów z Powstania Warszawskiego.

8. Gromadzenie zbiorów cyfrowych i najważniejsze bazy danych

a. Archiwum Historii Mówionej

Kontynuowana będzie akcja zbierania wywiadów z Powstańcami oraz cywilnymi mieszkańcami Warszawy z czasów Powstania oraz z potomkami Powstańców Warszawskich należących do programu „Korzenie Pamięci” – planujemy nagrywanie i archiwizowanie ok. 300 wspomnień rocznie.

b. Fototeka

Wszystkie zdjęcia archiwalne, które posiada MPW w swoich zbiorach, są systematycznie opracowywane, digitalizowane oraz udostępniane na muzealnej stronie internetowej.

c. Biogramy Powstańców Warszawskich

Powstańcze Biogramy to internetowa encyklopedia poświęcona Powstańcom Warszawskim, słownik biograficzny uczestników Powstania Warszawskiego. Obecnie liczba powstańczych życiorysów opublikowanych na muzealnej stronie internetowej wynosi 52 358. W kolejnych latach kontynuowane będzie uzupełnianie bazy we współpracy ze zgłaszającymi się krewnymi, którzy dostarczają dodatkowych informacji.

d. Baza poległych Powstańców Warszawskich (Mur Pamięci)

W najbliższych latach muzeum będzie kontynuować weryfikację i dodawanie nazwisk Powstańców poległych w walkach 1944 roku na Murze Pamięci w Parku Wolności MPW. Lista ta jest stale uzupełniana, coraz więcej jest kolumn złożonych z szarych płyt, na których wyryto stopień wojskowy, imię, nazwisko oraz pseudonim Powstańca. Nazwiska są weryfikowane na podstawie dokumentów archiwalnych, list PCK oraz innych źródeł. Cały czas przyjmowane są nowe

zgłoszenia i dokonywane są korekty. W dniu otwarcia Muzeum upamiętniono w ten sposób 4709 Powstańców, obecnie na Murze Pamięci znajduje się 11 627 nazwisk.

e. Baza Cywilnych Ofiar Powstania Warszawskiego

Ważnym elementem działalności MPW jest wciąż rozwijana wirtualna baza ofiar cywilnych Powstania. Każdy, kto odwiedzi stronę internetową MPW, może znaleźć poszerzone informacje o ofiarach Powstania, a także aktualizować i poprawiać zawarte w bazie dane. Uwagi te są następnie poddawane weryfikacji merytorycznej przez grono historyków oraz udostępniane. Tak oto powstaje jeszcze dokładniejsza i nieustannie aktualizowana lista mieszkańców Warszawy, którzy padli ofiarą niemieckiego okupanta. Dotychczas w bazie umieszczono 48 654 osoby.

- **Wystawa „Zachowajmy ich w Pamięci”**

W następnych latach MPW będzie prowadziła działania rozbudowujące zasób archiwalny dotyczących cywilnych ofiar Powstania Warszawskiego. Baza ta będzie co roku służyła do przygotowania wystawy „Zachowajmy ich w pamięci” budowanej w Parku Powstańców Warszawy.

f. Baza Grobów Powstańczych

W najbliższych latach będą kontynuowane prace nad spisem mogił powstańczych. „Baza grobów powstańczych” ma służyć pozyskaniu szerszych informacji o losach Powstańców i upowszechnieniu wiedzy o Powstaniu. W bazie publikowane są podstawowe informacje o zmarłym wraz ze zdjęciami nagrobka, ze szczególnym uwzględnieniem inskrypcji i stanu ogólnego mogiły oraz jej dokładnej lokalizacji. Na podstawie stworzonej bazy będzie można wyselekcjonować mogiły wojenne i chronić je, typując nagrobki najbardziej zniszczone, a następnie inicjując działania remontowe. Zebrane materiały będą wykorzystywane w pracy naukowej zarówno przez pracowników merytorycznych Muzeum, jak i przez niezależnych badaczy. Prace nad bazą obejmują kwerendę w archiwach i bibliotekach oraz badania w terenie.

9. Inwestycje

Rozbudowa muzeum

Muzeum od 20 lat przyjmuje bardzo dużą liczbę gości, nie zmieniając powierzchni – zarówno wystawienniczej, jak i biurowej, magazynowej czy pozwalającej na organizację dużych wydarzeń kulturalnych. By zwiększyć możliwości i komfort zwiedzających, a także rozszerzyć ofertę planowana jest rozbudowa od strony ulicy Towarowej.

Przez ostatnich 20 lat MPW stało się jednym z najważniejszych punktów na polskiej mapie pamięci. Odwiedziło je ponad 10 milionów zwiedzających. Przez ten czas wyrosło całe pokolenie, które uczyło się Polski słuchając opowieści o powstaniu zebranych w tym wyjątkowym miejscu. Dziś żyjemy w trudnych czasach. Należy przygotować się na wyzwania, przed którymi stanie kolejne pokolenie wychowane w wolnej Polsce. Dlatego Muzeum Powstania powinno się rozwijać aby mogło kształtować następne, nowe pokolenie Polek i Polaków w duchu wartości najważniejszych dla powstańców – wolności, męstwa, tolerancji, solidarności.

W ostatnich latach prowadzone były prace przygotowawcze do rozbudowy i modernizacji Muzeum Powstania Warszawskiego (nowe budynki strefy wejściowej pozwolą dostać się do zespołu muzealnego od strony ul. Towarowej). Przygotowano umowę na opracowanie dokumentacji projektowej oraz umowę cesji na rzecz Stołecznego Zarządu Rozbudowy Miasta. Aktualizowano formalne załączniki do umów. Przygotowano szacunek budżetowy inwestycji. Uruchomiono pozyskiwanie środków zewnętrznych w ścisłej współpracy pomiędzy Muzeum a Urzędem Miasta Stołecznego Warszawy (Biurem Kultury oraz Biurem Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju). Zainicjowano przeniesienie części zadania inwestycyjnego z Wieloletniej Prognozy Finansowej dla m.st. Warszawy na lata 2023-2030 na rzecz Stołecznego Zarządu Rozbudowy Miasta. Zabiegano o uzyskanie środków ministerialnych. Opracowywano strategię wprowadzenia praktyk inwestycji niskoemisyjnej i zrównoważonego budynku. W latach 2024-2030 działania te będą kontynuowane, tak by rozpocząć prace budowlane.

Rozbudowa obejmie: nowe powierzchnie wystawiennicze (przestrzeń wystaw i wystaw czasowych), Centrum Edukacyjne (wielofunkcyjna sala multimedialna i sale lekcyjne), nowoczesna wielofunkcyjna sala multimedialna na wydarzenia kulturalne, artystyczne, naukowe i komemoratywne, system obsługi i bezpieczeństwa zwiedzających (np. w 2023 było 618.000 zwiedzających), powierzchnię magazynową.

Nowoprojektowany budynek Muzeum to przeszklony pawilon zwieńczony „zielonym” dachem. Ogólnodostępny, „zielony” dach jest dostosowany do przebywania tam dużej ilości osób i prowadzenia działalności edukacyjnej i kulturalnej. Przewiduje się na nim nasadzenia

zieleni wysokiej, w tym zachowanie części istniejących drzew o wysokich walorach przyrodniczych.

Korzyści urbanistyczne z rozbudowy:

- Uzyskanie wysokiej jakości przestrzeni publicznej w powiązaniu z wartościową zielenią w centralnym silnie zurbanizowanym otoczeniu.
- Czytelne powiązanie komunikacyjne ze stacją metra Rondo Daszyńskiego i ulicą Towarową.
- Stworzenie nowych wielofunkcyjnych przestrzeni pozwalających na realizację rosnącej ilości organizowanych przez muzeum wydarzeń o charakterze upamiętniającym, edukacyjnym i kulturalnym.
- Umożliwienie zwiększenia ilości gości. Poprawi przepustowości obiektu.
- Zapewnienie powierzchni magazynowej do przechowywania i konserwacji zbiorów muzealnych.
- Poprawa bezpieczeństwa i dostosowanie do rosnących standardów obsługi odwiedzających.
- Przewidziano strefę kontroli, pomieszczenia zabezpieczone przed wybuchem, szklane fasady spełniają wymagania ochrony przeciwwybuchowej.
- Renowacja zabytkowego muru otaczającego muzeum.

10. Komunikacja społeczna i sponsoring

Działalność promocyjna Muzeum Powstania Warszawskiego to nie tylko wspieranie wszystkich wydarzeń organizowanych przez Muzeum, budowanie pozycji MPW w mediach społecznościowych oraz dalszy rozwój strony internetowej Muzeum, to także organizacja spotkań z autorami interesujących publikacji, piecza nad systemem identyfikacji wizualnej MPW, organizacja konferencji, dyskusji i wykładów, produkcja gadżetów, przygotowywanie kampanii promocyjno-informacyjnych oraz działania fundraisingowe.

Działania mające na celu utrzymanie zainteresowania działaniami muzeum będą kontynuowane w następnych latach.

Muzeum będzie kontynuować współpracę ze stałymi, wieloletnimi sponsorami, jak również prowadziło intensywne działania fundraisingowe w celu pozyskania kolejnych partnerów komercyjnych do projektów edukacyjnych, kulturalnych i przedsięwzięć związanych z obchodami rocznicy Powstania Warszawskiego.

11. Współpraca z zagranicą

a. Wystawy zagraniczne

Sukces otwartej w 2014 roku w Berlinie wystawy poświęconej Powstaniu Warszawskiemu oraz jej kolejnych pokazów w innych miastach Niemiec (Monachium, Heidelberg, Peenemünde, Kolonia) wpływa na szersze plany upowszechnienia wiedzy o nim

wśród publiczności zagranicznej, a więc intensyfikowania przez MPW współpracy międzynarodowej. Wystawa prezentowana w Niemczech, która z powodu pandemii COVID-19 przestała być pokazywana w kolejnych lokalizacjach powraca z okazji 80. rocznicy wybuchu Powstania i będzie prezentowana w kolejnych lokalizacjach u naszych zachodnich sąsiadów (Drezno, Düsseldorf, Emsland i kolejne lokalizacje).

W 2023 roku wielkim powodzeniem cieszyła się wystawa „Warszawa. Feniks z popiołów” otwarta w Hiroszynie. Wystawę prezentowano w nieprzypadkowym miejscu, jakim jest Bank of Japan. Budynek byłego oddziału Banku Japonii to jeden z nielicznych obiektów, które przetrwały wybuch bomby atomowej w Hiroszynie. Ekspozycja, na którą składa się ponad 70 paneli wystawowych, trzy gabloty z eksponatami, dwa kioski multimedialne oraz pokaz filmowy, ukazuje losy Warszawy – miasta dotkniętego okrucieństwem nazistowskiej maszyny zagłady. Punktem kulminacyjnym jest opowieść o Powstaniu Warszawskim w całej jej złożoności. Ostatni fragment wystawy pokazuje odradzającą się Warszawę – powstającą z gruzów wysiłkiem całego społeczeństwa, aby stać się dziś nowoczesną metropolią. Ekspozycja trafiła następnie do Osaki, planowane są kolejne jej odsłony w Sapporo, Tsurudze (2024 rok) a także Nagasaki, Jokohamie oraz kolejnych lokalizacjach (2025 i lata następne).

W nadchodzących latach planowane są również projekty wystawiennicze w Wielkiej Brytanii i USA. Ekspozycja amerykańska wpisując się będzie w projekt „Liberty Road” uruchomiony w 2022 roku wraz z kongreswoman Marcy Kaptur. Jego celem jest upamiętnienie polsko-amerykańskiej walki o wolność i skupienie placówek opowiadających o ponadnarodowej idei wolności.

Niezależnie od dużych wystaw planowana jest kontynuacja prezentacji w różnych miejscach przygotowanej we współpracy z MSZ ekspozycji o Powstaniu Warszawskim, przeznaczonej dla placówek dyplomatycznych w różnych krajach. Dotychczas została ona przetłumaczona na kilka języków i zaprezentowana w kilkunastu miejscach (w 2024 roku odbyły się premiery we Francji i Słowenii).

b. Wydarzenia kulturalne

Muzeum Powstania Warszawskiego będzie nadal organizatorem i uczestnikiem projektów o charakterze międzynarodowym. Muzeum zamierza inicjować i współorganizować międzynarodowe konferencje, poświęcone tak historii, jak współpracy międzynarodowej w imię pamięci. Muzeum będzie też uczestnikiem projektów realizowanych w ramach Platformy Europejskiej Pamięci i Sumienia, powołanej do życia w październiku 2011 podczas szczytu premierów państw Grupy Wyszehradzkiej w Pradze. MPW, jako członek-założyciel będzie m.in. współorganizatorem konferencji, seminariów i spotkań inicjowanych przez Platformę.

c. Inne

Na kolejne lata planowana jest kontynuacja działań Komitetu Pomocy Muzeom Ukrainy powołanego przez MPW 3 marca 2022 roku, by nieść pomoc ukraińskim instytucjom kultury w obliczu rosyjskiej agresji. Komitet tworzy 55 polskich instytucji, m.in. Muzeum Pałac Króla Jana III w Wilanowie, Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu, Europejskie Centrum Solidarności, Muzeum Historii Polski, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Muzeum Pamięci Sybiru i Muzeum Etnograficzne w Warszawie. Działania Komitetu obejmują: wsparcie muzeów i instytucji kultury w Ukrainie w zabezpieczaniu zbiorów, najcenniejszych pamiątek oraz zabytków kultury; wsparcie w dokumentacji, digitalizacji i inwentaryzacji zbiorów; przekazywanie materiałów potrzebnych do zabezpieczania i ukrywania zbiorów; zbieranie dokumentacji świadczącej o grabieży i niszczeniu ukraińskich dóbr kultury.

Komitet utrzymuje stały kontakt z 205 muzeami ukraińskimi, a pomoc materialna dotarła już do ponad 105 muzeów na terenie całej Ukrainy, m.in. w Kijowie, Czernihowie, Charkowie, Baturynie, Lwowie, Tarnopolu, Kołomyi, Zaporozżu, Zbarażu, Winnicy, Równem i Truskawcu. W dystrybucji pomocy na Ukrainie wspiera nas Centrum Ocalenia Dziedzictwa Narodowego Ukrainy z siedzibą we Lwowie.

12. Wolontariat

a. Stan aktualny

Obecnie z MPW współpracuje w różnych formach około 300 wolontariuszy. Liczba ta jest zwiększana przy okazji obchodów rocznicowych, gdy w różnych formach z MPW potrafi współpracować nawet około 800 osób.

b. Plany rozwoju

Wyzwaniem na przyszłe lata jest utrzymanie i rozwijanie liczebności wolontariuszy, rozwijanie programów edukacji i budowania kompetencji u wolontariuszy.

13. Nagrody Muzeum Powstania Warszawskiego

W ubiegłych latach konkurs fotograficzny „Pamięć «W» kadrze” – zachęcano do uchwycenia w obiektywie obchodów oraz uroczystości związanych z Powstaniem Warszawskim, organizowanych w dowolnym miejscu na świecie. W najbliższych latach rozwój konkursu będzie polegał na dodaniu wymiaru międzynarodowego i zwiększenia ilości zgłoszeń.

14. Polityka finansowa

a. Plan finansowy

Podstawą gospodarki finansowej Muzeum w każdym roku jest plan finansowy ustalony przez dyrektora z zachowaniem przyznanej dotacji przez Organizatora.

Najważniejszą częścią planu są realnie oszacowane przychody Muzeum, które determinują wysokość kosztów, co przekłada się na możliwość realizacji wszystkich bieżących zadań w Muzeum. Przychodami Muzeum, poza dotacją podmiotową, są przychody ze sprzedaży biletów, wydawnictw, różnego rodzaju gadżetów oraz przychody z najmu i sprzedaży innych usług, dotacje celowe oraz środki otrzymane od osób fizycznych i prawnych.

W planie finansowym znaczną część przychodów stanowią przychody ze sprzedaży biletów wstępu do Muzeum, lekcji muzealnych oraz różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych. Dzięki intensywnie prowadzonej akcji promocyjnej oraz wzbogacaniu programu Muzeum o nowe wydarzenia dla różnych grup wiekowych, frekwencja w Muzeum stale wzrasta. Dzięki czemu przychody własne Muzeum ze sprzedaży biletów stanowią ok. 32 % wszystkich przychodów. Zadaniem Muzeum jest i będzie pozyskiwanie nowych grup odbiorców poprzez rozszerzanie oferty działalności edukacyjnej, kulturalnej i wydawniczej Muzeum. Wszystkie te działania zmierzają do zwiększenia frekwencji odwiedzających Muzeum.

Od wielu już lat przychody Muzeum można podzielić na dwie główne grupy, jedna grupa to dotacja podmiotowa od organizatora, a druga grupa, to pozostałe przychody, w tym ze sprzedaży biletów. Również od kilku lat udział procentowy dotacji podmiotowej we wszystkich przychodach wynosi ok. 50%, co oznacza, że Muzeum drugie 50% pozyskuje z pozostałych przychodów. Taki procentowy układ przychodów niestety utrudnia planowanie działań Muzeum z wyprzedzeniem, wymaga wdrażania programu redukcji wydatków w trakcie roku budżetowego, ale też sprawia, że rozwój Muzeum, planowanie nowych działań i projektów, chociażby zapewnienie wkładów własnych do nowych przedsięwzięć jest niezwykle skomplikowane. Trwały stan, gdy dotacja Organizatora stanowi mniej niż 50% budżetu MPW uważamy niezwykle groźny dla stabilności instytucji. Ważny dla stabilnego rozwoju Muzeum byłby wzrost dotacji na kolejne lata.

Po oszacowaniu przychodów kolejnym ważnym etapem jest zaplanowanie kosztów, które muszą być tak skalkulowane, żeby w każdym roku Muzeum mogło, po pierwsze przyjąć jak największą liczbę odwiedzających, po drugie przygotować i zrealizować wszystkie wydarzenia związane z kolejnymi rocznicami upamiętniającymi Wybuch Powstania Warszawskiego oraz

realizować pozostałe projekty, które na stałe wpisały się w kulturalny kalendarz Warszawy. Niezwykle istotne jest również zapewnienie środków w każdym roku chociaż na minimalny rozwój Muzeum, co wpływa na zwiększanie frekwencji odwiedzających. W związku z powyższym w Muzeum przy wydawaniu środków finansowych stosujemy zawsze zasadę gospodarnego i oszczędnego wydatkowania środków, a także przystępujemy do wszystkich inicjatyw miejskich, między innymi do takich jak Warszawska Grupa Zakupowa, których celem jest obniżanie kosztów działalności.

b. Plan pozyskiwania środków zewnętrznych

Muzeum od wielu lat pozyskuje środki zewnętrzne na swoją działalność, które znacznie wspomagają, finansowanie różnego rodzaju wydarzeń, działań edukacyjnych czy też przygotowywanie i wydawanie nowych publikacji. Jednym z ważniejszych źródeł, gdzie Muzeum otrzymuje środki są programy i konkursy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W ramach tych programów Muzeum otrzymuje dotacje celowe na projekty miękkie oraz na wydatki inwestycyjne (głównie modernizację ekspozycji stałej). W ostatnich latach z tego sposobu dofinansowywania Muzeum mogło dofinansować od kilku do kilkunastu projektów rocznie. Założeniem Muzeum w tym zakresie jest kontynuacja tej ścieżki pozyskiwania środków z uwzględnieniem nowych projektów Muzeum. Poza dotacjami z MKiDN Muzeum poszukuje również partnerów do współpracy wśród innych instytucji. Dzięki ciekawej ofercie programowej taka współpraca jest możliwa i ma miejsce oraz w kolejnych latach będzie realizowana.

c. Inne przychody

Ważnym i znaczącym przychodem dla Muzeum jest również pozyskiwanie środków na działalność statutową w ramach działań sponsorskich. W związku z tym, że Muzeum posiada bogatą ofertę kulturalną, edukacyjną i wydawniczą, w każdym roku pozyskujemy znaczne środki z tej działalności. W bieżącym roku w ramach świadczeń sponsorskich Muzeum ma zaplanowane środki w wysokości 1.700.000 zł. oraz podpisane już umowy zapewniające współpracę w następnym roku. Założeniem Muzeum jest pozyskiwanie nowych sponsorów w kolejnych latach. Poza tymi znaczącymi środkami Muzeum prowadzi też działalność w zakresie sprzedaży praw autorskich, licencji, zdjęć z Fototeki oraz z najmu składników majątkowych.

Jan Adalbert